

Okumaya Başlarken

- Mustafa olan ismine daha sonra Kemal ve Atatürk isimlerinin nasıl eklendiğini,
- İlkokulu iki ayrı okulda okuyarak mezun olduğunu,
- Foks adında bir köpeği olduğunu ve onunla oynamayı çok sevdiğini,
- Kütüphanesinde binlerce kitap bulunduğunu ve okuduğu her kitabın içine notlar aldığını,
- Kitap yazdığını ve bunlardan birinin geometri kitabı olduğunu,
- Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'e, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gazi unvanı verildiğini biliyor musunuz?

Mustafa Kemal Atatürk'ün hayatını bu kitaba sığdıramayız ama onun yaşamındaki önemli anları aktarmaya çalışacağız. Çocukluğundan, Dolmabahçe'de hayata gözlerini yumduğu o son güne kadar geçen zamanı, önemli anlarıyla bu kitapta bulabilirsiniz.

1. BÖLÜM

Okul Yılları

1 881 yılında, o zamanlar Osmanlı İmparatorluğu'nun bir ili olan Selanik'te bir bebek doğdu ve ona Mustafa adı verildi. Babası devlet memuru Ali Rıza Efendi, annesi Zübeyde Hanım'dı. Selanik'te iki katlı bir evde dünyaya gelen minik Mustafa'nın, ileride koskoca bir devlet kuracağını kimse tahmin edemezdi.

Mustafa ilkokul çağına gelince annesiyle babası, onun gideceği okul konusunda anlaşamadılar. Annesi, Mahalle Mektebi'ne, babası ise Şemsi Efendi İlkokulu'na gitmesini istiyordu.

Mahalle Mektebi'nde eski usul eğitim verildiğinden babası, Mustafa'nın o okulda eğitim almasına karşı çıkıyordu. Şemsi Efendi İlkokulu modern eğitim veren bir kurumdu. Bilimsel gelişmeler hızla ilerlemiş ve Mahalle Mektebi artık çağın gerisinde kalmıştı.

Mustafa'nın babası, sorunu ustaca çözdü: Mustafa ilk olarak Mahalle Mektebi'ne başladı, böylece annesinin

istediği oldu. Kısa süre sonra Mahalle Mektebi'nden alınıp Şemsi Efendi İlkokulu'na kaydedildi. Böylece iki tarafın isteği de gerçekteşti.

Mustafa, Şemsi Efendi Mektebi'ne henüz başlamışken babasını kaybetti ve büyük bir üzüntü yaşadı. Zübeyde Hanım ailesini tek başına geçindiremeyecekti. Mustafa bir süre sonra iki kız kardeşi ve annesiyle birlikte dayısının yanına taşınmaya mecbur kalacaktı. Zübeyde Hanım, çocuklarıyla birlikte Selanik yakınlarındaki Rapla Çiftliği'nde bulunan kardeşinin yanına taşındı. Mustafa, annesi ve kardeşleriyle bir süre çiftlikte yaşadı.

Mustafa Kemal daha sonraları çiftlikteki günlerinden şöyle bahsetti:

“Babam vefat etti. Annemle beraber dayımın yanına yerleştim. Dayım köy hayatı yaşıyordu. Ben de bu hayata karıştım. Bana vazifeler veriyordu. Ben de bunları yapıyordum. Başlıca vazifem tarla bekçiliğiydi. Kardeşimle beraber bakla tarlasının ortasında bir kulübede oturduğumuzu ve kargaları kovmaya uğraştığımızı hiç unutamam. Çiftlik hayatının diğer işlerine de karışıyordum. Böyle biraz vakit geçince, annem mektebsiz kaldığım için endişe etmeye başladı. Nihayet Selanik'te bulunan teyzemin yanına gitmeme ve mektebe devam etmeme karar verildi.” (1)

Çiftlikteyken bazı özel dersler alıyordu ama yeterli değildi. Mustafa, eğitimini tamamlamak için tekrar Selanik'e döndü ve Selanik Mülkiye Rüştîyesi'ne kaydoldu. Rüştîye, ortaokul demektir. O zamanlar rüştîyeler, askerî ve mülkiye olarak ikiye ayrılırdı. Asker olmak isteyenler askerî rüştîyelere giderlerdi. Mülkiye rüştîyelerine gidenlerin ise asker olması mümkün değildi. Oysa Mustafa hep asker olmak istemişti. Komşularından birinin oğlu askerî okulu kazanmış ve Mustafa, onu üniformalı gördüğünden beri hep asker olmanın hayalini kurmuştu. Mustafa Kemal o günleri daha sonra şöyle anlattı:

“Komşumuz Binbaşı Kadri Bey'di. Onun oğlu Ahmet, askerî okula gidiyordu. Askerî mektep elbiseleri giyiyordu. Onu görünce ben de böyle elbiseler giymeye hevesleniyordum. Sokaklarda zabıtlar görüyordum. Onların derecesine varmak için takip edilmesi lâzım gelen yolun askerî rüştîyeye girmek olduğunu anlıyordum. O sırada annem Selânik'e gelmişti. Askerî rüştîyeye girmek isteğimi söyledim. Annem askerlikten pek korkuyordu. Asker olmama şiddetle engel oluyordu. Kabul imtihanı zamanı gelince ona sezdirmeden kendi kendime askerî rüştîyeye imtihan verdim. Böylece anneme karşı bir emrivaki (olupbitti) yaptım.” (2)

Mustafa nihayet istediğini elde etmişti. En çok istediği şey asker olmaktı. Bunun için ilk adımı atmış ve Selanik Askerî Rüştîyesi'ne girmişti. Artık asker olması konusunda önünde engel yoktu. Küçüklüğünden beri heves ettiği askerî okul üniformalarına kavuşmuştu. Bu üniformalar o kadar güzeldi ki askerî rüştiyenin öğrencileri dışarı çıktığında tüm Selanikliler onlara bakarlardı. Kırmızı şeritli lacivert pantolonlar, iri kırmızı düğmeler, çeşitli boyda büklümler göz alırdı.

Zübeyde Hanım, Mustafa'nın asker olmasına karşı çıkmasına rağmen onu okul üniformasıyla gördüğünde gözyaşlarını tutamadı.

Mustafa, askerî rüştiyede okurken öğretmenleri tarafından çok sevilen bir öğrenciydi. Kısa zamanda sınıfın çavuşu oldu. Askerî rüştiyede sınıfın çavuşu, çalışkan ve disiplinli öğrenciler arasından seçilirdi. Mustafa tüm derslerinde başarılıydı. Matematik dersine özel bir ilgi duyuyordu. Matematik öğretmenin adı da Mustafa'ydı. Öğretmen Mustafa bir gün, öğrenci Mustafa'ya şunları söyledi:

“Oğlum, senin adın Mustafa. Benim de öyle. Bu böyle olmayacak. Arada bir fark bulunmalı. Bundan sonra senin adın ‘Mustafa Kemal’ olsun.” (3)

Kemal, olgun demekti. Küçük Mustafa artık büyümüş, askerî okulu kazanmış ve derslerinde gayet başarılı olmuştu. Artık çocukluk çağından çıkmıştı.

Öğretmeni, ona bu ismi biraz da bu yüzden vermişti. O artık küçük Mustafa değildi, büyümüş Mustafa Kemal olmuştu.

Mustafa Kemal askerî rüştiyeyi başarıyla bitirdi ve hemen Manastır Askerî İdadisi'ne kaydoldu. Mustafa Kemal artık askerî lise öğrencisiydi. Bu okulda Mustafa Kemal'in fikrî altyapısı oluşmaya başlıyordu. Manastır, Balkanlar'daki önemli bir il merkeziydi.

Mustafa Kemal idadide okurken Osmanlı-Yunan Harbi çıktı. Öğrenciler arasında hararetli tartışmaların yaşandığı bir dönemdi. Öğrenciler heyecanlı, coşkulu bir şekilde vatan sevgisi yaşıyorlardı. Mustafa Kemal işte böyle bir ortamda askerî liseye devam etti. Vatanın sorunlarıyla daha fazla ilgilenmeye başladı. Osmanlı-Yunan Harbi'yle ilgili, arkadaşlarıyla ateşli tartışmalara giriyordu. Edebiyatla özellikle Namık Kemal gibi vatan-sever şairlerle tanışması bu döneme denk gelir.

Osmanlı İmparatorluğu bu dönemde dört bir yandan kuşatılmış gibiydi. Bazı devletler Osmanlı'nın yıkılışını âdeta dört gözle bekliyorlardı. Çeşitli söylentiler dolaşıyor; büyük bir savaşın çıkacağı, Balkanlar'ın ve diğer